

Chronicon chronicorum ecclesiastico-politicum

ex huius superiorisque aetatis scriptoribus concinnatum ; qua non modo pontificum, archiepiscoporum, abbatum, &c., set et doctorum armis literisque illustrium, dies natalis ... egregiaque eorum ... facinora ... breviter delineantur ...

Gruterus, Janus

Francoforti, 1614

Septimum Capvt De Wormatiensis Cathedræ Archiepiscopis Et Episcopis omnibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64659)

os etiam patrocinantibus, ac pro Georgio intercedentibus, Sena-
 circo accensus Canonico, eam petitionem censuisset omnino
 ni Reuocari non esse denegandam. Fuit enim simili modo ad Wor-
 (at) ma- maciensem Episcopatum administrandum accitus: sed &
 tunc tunc singulari modestie laude Palatino Henrico cessit.
 illius Quod verò tum Collegium Spirense distulit, id non itidem
 vita, longè abstulit, sed postea copiosiore beneuolentia dignissimo
 in, in acce- heroi impertiuit. Præfuit viginti annis laudabiliter, con-
 a natu- quando ac aliis pietatis officiis: vtiliter item diligenti Oe-
 y quocum- nomia gubernatione: summa clementia & mansuetu-
 n. Reuer- dine erga omnes omnium ordinum ac conditionum ho-
 onorificis- mines, omnibus bonis charissimus, ad hæc nostra vsque
 opo egre- tempora. Præest adhuc prudentissime hoc anno Dominicæ
 nelt. incarnationis 1549.

S E P T I M V M
 CAPVT DE WORMA-
 TIENSIS CATHEDRÆ ARCHI-
 EPISCOPI ET EPISCOPIS
 omnibus.

VANGIONVM, Werdomagensis vel Wormaciensis,
 olim Archiepiscopus, nunc Episcopus tantum, to-
 tus olim Germaniæ maximus ac opulentissimus, qui pos-
 sedit olim quicquid hodie regionum habent Palatini Rhe-
 m. Landgravius Hassiæ & Archiepiscopus Moguntinus,
 cui trè sedecim alii Episcopus, suffraganeatus titulo sub-
 erant: scribitur vulgò cœpisse, annum Christi circiter
 quingentesimum ex liberali constitutione ac munificen-
 tissima donatione Clodouæi Galliarum primi illius regis,
 qui Christianam professionem accipiens, se & suos a S.
 Remigio Metensium Episcopo baptisari passus est Argen-
 torati. Sed longe eum vetustiore esse, Concilium Colo-
 niense satis testatur & probat, in quo Victor Vangionum

Archiepiscopus, Anno Domini 398. aut vt aliqui velint
 anno 348. vna cum aliis totius Europa Episcopis, Europa
 ten Archiepiscopum Coloniensem exautorauit & Eccle-
 sia gubernatione exiit, propterea quod Arrianorum he-
 reseos labe infectus & erroribus pertinaciter inherens,
 vnionem Ecclesiae Christi redire nollet. Vrbem
 Vangionum vetustissimam esse, hoc testatur, quod
 & quingentis annis ante natum Christum, preclarissimam
 tatem & vrbi Treuerensi cum aliis quatuor hinc vicinis
 vrbibus, Basilea videlicet, Spira, Moguntia & Coloni-
 butariam fuisse, in vetustissimis Treuerensis vrbis memo-
 ramentis, Chronicis videlicet, saxis ac peristromatibus ma-
 nimus, vt in Treuerensis Archiepiscopatus descriptione
 copiose ac luculenter ostendemus. Quando igitur Ar-
 piscopus Vangionum caperit, aut quibus temporibus
 vrbs ad Christum conuersa sit, id vetustate inter cetera
 hominum memoria in obliuionem venit. Gubernatio
 vero eius Ecclesiae & Cathedralis sedis (qui literis man-
 inueniuntur) ad nostra vsque tempora tali seruo & con-
 numerantur.

I.

Victor primus eligitur Vangionum vrbis & Eccle-
 Archiepiscopus: is interfuit Synodo Coloniensi, in qua
 phrates Arrianam haeresin contumaciter defendens, ex-
 thoratus & Episcopali officio exutus est. De hoc Episcopo
 extant vetustissimi versiculi, ex quibus primus vrbem
 Christianismi cognitionem ac professionem ab Erroribus
 erroribus conuertisse, liquido deprehenditur.

*Victor Vangionum vetricia signa triumphii
 Erexit praesul non sine laude pii.
 Semper in aetherea qua propter gaudeat aula,
 In qua nec fletus nec dolor vllus adest.*

II.

Amandus, pius Ecclesiae Vangionum pastor, con-
 nando ac docendo fideliter praesuit: Ad hunc è Romanis

vir S. Sernatius, Tungrorum Episcopus. Extant de hoc Episcopo Amando veteres versiculi, vitam eius Episcopalem egregie depingentes:

*Præsul amavit oues proprias & pavit Amandus,
Iccirco superis semper amandus erit.*

*Ille Deum docuit ardentem Amandus amandum,
Et nobis igitur semper amandus erit.*

III.

Carolus.

IV.

Quarti nomen intercidit, quod eo tempore ab Acta euerfa esset VVormacia, quæ iterum à Rege Galliarum Clodoueo instaurari capta, & postea à Brunhilde Regina pulchre illustrata est.

V.

Quinti nomen ignoratur: etsi scribat Franciscus Ireticus, primos decem Archiepiscopos VVormacienses celebratos esse à Joanne quodam Monacho, in Moguntinensium Catalogo: sed quis ille Scriptor sit, aut in qua Vtopia ille istum Catalogum inuenerit, ego ignoro.

VI.

S. Crotoldus pius ac religiosissimus Præsul, præfuit VVormaciensi Sedi Cathedrali adhuc circa annum Christi Saluatoris 503. Vastat ante ista tempora Attyla Hunnorum rex vt omnes ferè vrbes ad Rhenum sitas: sic vrbem etiam Corneliam hodie VVimpinam, ad Neccharum sitam: vbi non solum omnes viri miserè ab Hunnis trucidati sunt, sed grauissimè etiam in imbelles fœminas tentum est, quibus viciatis, vbera etiam abscissa sunt. Ab his fœminatam tormentis nouum vrbi nomen contigit, nam VVeibpeina, quasi fœminatam pœna & tormentum appellata est, quæ antea Corneliæ nomine nota erat. Ad huius vrbis in VVormaciensi diœcesi sitæ ruinas cum venisset S. Episcopus Crotoldus, & locus ei egregiè placuisset,

ac studiis piorum hominum maximè videretur esse
 ñeus : caput venerandus senex egregium ibi tempore
 condere, & habitationem satis amœnam pro duobus
 monachis ac eorum informatore & gubernatore præ-
 fito, construere. In eo templo adhuc hodie apparet
 eius parietibus appicta & diademate ornata : in eor-
 terra etiam mandatus esse et editur. Extat de eo tale
 Epigramma :

*Pone iacet sanctus Crotholdus in vrbe sepultus,
 Cuius fama patet, laus quoq; vera Deo.
 Spargere qui studuit diuini semina verbi,
 In cœli regno semina læta metet.*

VII.

Septimi nomen ad meam notitiam non peruenit.

VIII.

S. Rupertus præfuit Vangionum Ecclesiæ, tempo-
 bus Hilderici Galliarum Regis : à quo proculdubio
 officio ac dignitati præfectus est, cum & ipse ex nobil-
 sima Franciæ Regum ac Scotiæ Ducum prosapia ortus
 set. Fuit vir insigni vitæ integritate & sanctimonia præ-
 ditus : populi sibi commissi, cum doctrina tum exco-
 verissimus Episcopus, qui & concionando & docendo
 corripiendo ac monendo officium veri pastoris nunquam
 intermisit. Cum verò admodum impates habeat doctri-
 na Christi auditores, pius etiam Episcopus Rupertus
 gi Hilderico charus, Præfecto vero cuidam Regio, Con-
 ti Beringero insigni Tyranno admodum inuisus fuit. Post
 mortuo Hildeberto rege, S. Rupertum acriter reprehenden-
 dentem peccata non populi solum, sed & magnatum
 gis, & flagitis primum miserè casum, vrbe postea & Ep-
 icopatu cum summa ignominia eiecit. Ibi Ratisbonam
 cedens à Theodone Bauarorum Duce (apud quem
 menullimus Deus, doctore & Apostolo suo bonum
 hospitium præpararat) clementer & cum summo gaudio
 exceptus: & Theodone & totam eius familiam ad Ch-

etur esse
 ubi temp
 ro duode
 tore pra
 paret in
 a: in eod
 eo tale a
 ultum,
 ,
 verueni
 ia, temp
 culdub
 e ex nob
 apia orn
 imonia
 um exco
 & docen
 oris nu
 beat de
 upertr
 egio, Co
 us fuit
 et reped
 gnatum
 stea & E
 sbonam
 quem d
 bonum
 mo gaud
 m ad Ch
 Au

stum conuersam baptisauit anno 580. quo libere nemine
 prohibente non in Bauaria tantum, sed & Austria, Styria,
 & toto Norico doctrinam de Christo Deo & homine, v-
 no & solo humani generis liberatore, intrepida voce con-
 uocans, egregie propagauit: vnde totius Norici primus
 Apostolus dici meruit. Eodem anno Iuuuuiam etiam ve-
 niens, quæ olim Bauaricarum urbium nobilissima, sed ab
 Atzyla Hunnorum rege miserè euersa, iam iterum medio-
 criter surgebat: is locus cum viro Dei iam variis peregrina-
 tionibus defatigato in primis præ cæteris placuisset, & po-
 tentialis Christi doctrinam non grauatim acciperet: capit
 diu consensu etiam & auxiliis Ducis Theodonis pro se ac-
 tibus suis Monasterium S. Petri construere, & Sedem ar-
 chepiscopalem auspicari: docere, concionari, baptisate,
 cætera pietatis Christianæ officia summo studio facere.
 Præfuit sic Episcopatu Salisburgensi aut Iuuuuiano &
 Monasterio S. Petri (in quo vt in pia schola sacras scriptu-
 ras diligenter explicans, plures educabat viros pios & do-
 ctos, qui Ecclesiæ præesse, seruire & prodesse aliquando
 possent) summa cum laude annis quadraginta quatuor.
 Obiit plenus dierum in ipsa Dominica resurrectionis Chri-
 sti, anno Domini 623. sub Papa Honorio I. Imperatore
 Heraclio, Francorum Rege Clothario Dagoberti patre.
 Sepelitur honorificè in Ecclesia S. Petri.

IX.

De nono Vangionum urbis Episcopo nihil habeo, ad
 de nomen quidem.

X.

S. Amandus, præfuit Archiepiscopatu Wormacien-
 temporibus Dagoberti Galliarum Regis Christianissimi,
 ac omnium ad Rhenum sitorum Episcopatum benefa-
 ctoris ac instauratoris munificentissimi: qui Sedem suam
 Regiam extra muros urbis Vangionum eo ipso loco ha-
 buit, vbi nunc est Neohusium celebre Canonicoꝝ Col-
 legium. Huius Archiepiscopi temporib. obtulit ac dona

dedit Dagobertus iste Galliarum Rex, in praesentia
 nolphi Metensis, & Huniberti Coloniensis Episcopo-
 rum S. Petro Apostolo Vvormaciensis Episcopus
 trono comitatum Laudenburgensem cum toto adiacente
 territorio, sexto regni sui anno: cuius memorabilis do-
 tionis Originale diplomā habetur adhuc integrum in
 chiuis Episcopi Vvormaciensis, Moguntiae datum.
 Episcopus Amandus tanta Religione ac tantis virtutibus
 etiam claruit, quibus doctrinam Christianam confirmavit
 uit Deus: ut ei senatus populusq; urbis Vangionum
 tuo templum gratitudinis ac pietatis ergo statuerent
 hodie adhuc in suburbio situm, S. Amandi Patrocinio
 pellatur. Extant de eo sequentes versiculi, non omnes
 infelices:

*Pacis amatorem feruenter Amandus amavit,
 Ergo pacificus caelica regna colit.
 Vota, preces, gemitus, lachrymas, suspiria, planctus
 Fer Pater ad Superos: Te Deus audit enim.*

XI.

*Undecimi nomen priscis intercidit annis
 Praesulis: at pater hunc nouit habetq; Deus.
 Inde videmus, ut omnia sint humana caduca,
 Et quod mors rebus omnibus aera venit.
 Quam tamen Aonidum remorantur numina regum
 Ac aliquo possunt impedisse modo.*

XII.

Geroldus designatur duodecimus Archiepiscopus
 Vvormaciensis à Carolomanno ac Pipino fratribus, qui
 ei Moguntinensem etiam Episcopatum inter sedecim
 los (quorum Vangionibus suberant) amplissimum guberna-
 nandum commiserant. Erat vir prudens, callidus, ac
 maximas res, magis tamen ad ciuiles quàm ecclesiasticas
 gerendas, summè appositus & idoneus: corporis staturam
 insigni, animo verò præditus intrepido ac longè maxime
 Aulicæ vitæ studiosior, quàm ecclesiasticarum Cere-
 niarum

piarum quas parum aut omnino non curabat, iccirco Au-
 dicit etiam & vtrique Regi admodum charus. Cum itaq;
 Saxones, irruptione facta Thuringiam ferro & igni po-
 pularerent: missus est à Rege Pipino ad defendendam
 Thuringiam, Episcopus iste Geroldus, cum magno exer-
 citu. Ibi cum strenuè ac fortiter dimicaret, fortiter etiam
 in acie à Saxonico quodam Regulo cæsus occubuit: de
 quo fato natum est Epigramma:

*Ense Geroldus obit Presul, qui dimicat ense:
 Perplacet ergo chorum, non aduisse forum.*

XIII.

Gerulio Geroldi Archiepiscopi legitimus filius, patri
 per omnia similis, semper ferè à primis annis in aula Pi-
 pini Regis educatus: euectus est post mortem Geroldi
 patris ad vtriusq; etiam Sedis, Vvormaciensis videlicet ac
 Moguntinæ gubernationem à Rege Pipino, cui admo-
 dum charus erat: quod indicium minimè fallax est, non
 humili eos genere natos fuisse. Accidit autem, vt huius et-
 iam Archiepiscopi tempore, Saxonia iterum seditiosa gra-
 sceretur in regias prouincias: Pipino ergo conscribenti ex-
 ercitu, qui vim Saxonum à Thuringia arceret ac depelle-
 ret, operam suam inter alios offert iste etiam Archiepisco-
 pus Gerulio, gaudens se nactum esse occasionem vici-
 endæ cœdis paternæ. Missus igitur, in Saxoniam aditu ad
 Vvirgin castra locat, vbi audiens Saxonico exercitui ines-
 se hostem, patris sui Geroldi trucidatorem, misso ad eum
 honesto Legato, dataq; in super summa fide sub specie ami-
 calitatis colloqui eum ad se vocat: Ille mali nihil metu-
 ens, ac Episcopi Geroldi hunc filium esse ignorans, publi-
 citatem fide fretus ac niteos venit. Quem cum ad se veni-
 entem videret Gerulio, vicit eum ira, vicit in charissimum
 patrem pietas, vt oblitus pacti promissi ac datæ fidei
 quasi cæcus in eum irrueret, ac gladio eum traiceret, ad-
 dens hoc Schediasma, quod dolor & indignatio fortè ex-
 tortit.

Accipe nunc ferrum, quo patrem vindico charum.

De hoc homicidio natum est tum tale Epigramma, ad
psum Geruilionem:

Quid Laicus faciet, cum pergat ad arma Sacerdos,

Geruilio patris vindicat ense necem.

Antistes baculo, gladio non vitur, unctus:

Hostem Geruilio cur precor ergo necas?

Audiens verò Rex Pipinus Geruilionem tale facinus
signasse contra datam fidem, grauissimè in eum accendit
habita prius deliberatione cum Pontifice Maximo Grego-
rio tertio, ex vtriusq; dignitatis fastigio eum deiecit.
Monasterio cuidam intrusit, cui perpetuis temporibus
clusus, penitentiam ageret de commissa cæde & vitiis
publica fide. Ibi inter alias querelas quas scripsisse legitur
hoc tetrastrychon extat, quo factum suum excusat Geru-
lio, & calamitatem suam recenset ac patienter sese
testatur:

Patrius affectus me mouit ad arma cruenta,

Pœnam quam merui dignius ergo tuli:

In claustro latui pro crimine tempore vita,

At licet hic lateam, spero salutis opem.

Vt autem exemplum etiam omnium temporum homi-
bus statueretur, & grauissima animaduersione testato-
retur Rex Pipinus ac Pontifex Gregorius tertius tale
summe sibi displicuisse: Vvormaciensis Ecclesie
episcopali dignitate exiuit, & ea ipsa Moguntina trans-
tulit, & ad honores (quibus hodie adhuc coruscant) eue-
xit. Sic Moguntinus Episcopatus, Archiepiscopatus fa-
ctus: & Vvormaciensis Ecclesia ei subdita est, quæ seculum
prius Episcopatum amplissima Domina ac gubernatrix
erat. Etsi Pipinus archiepiscopalem dignitatem ac Sedem
dem, libentius Erfordiam transtulisset in Cœnobium S.
Petri, cui tamen voluntati & consilio refragabatur sum-
mus Pontifex. De hac translatione (quæ incidit in annum
Domini 729.) extat tale distichon:

*Ecce Moguntinis alma dat Episcopus urbis
Culmen, Metropolis, quod erat tibi Guarmacienfis.*

Hactenus de Archiepiscopis Vvormaciensibus: quicquid
nunc de Vvormaciensibus Ecclesie gubernatoribus seque-
tur, id de Episcopis ac Moguntinae Sedi subditis Suffraganeis
dicitur omne.

XIV:

Vvernharus primus Episcopus Vvormaciensis, à Pi-
pino Galliarum Rege constituitur: præsuit temporibus
Caroli Magni, cui ab intimis fuit consilius, & à quo Ro-
mam aliquoties in graibus Ecclesie negotiis ad Pontifi-
cem Maximum Leonem tertium missus est. Erat Episco-
pus sapientia & doctrina insigni præditus. Sub eius guber-
natione, conflagrauit anno Domini 791. Imperatoris Pa-
ladium Vvormaciense, eadem fori parte situm, qua nunc
nova Curia Vvormaciensis contpicitur. Migravit Episco-
pus iste ex hoc mortali saeculo, imperante adhuc Carolo
Magno, cum præfuisset laudabiliter viginti tribus annis,
sepelitur in Virgatum cœnobio montis S. Andreae, qui est
in suburbio Vvormaciensi, cum longo virtutum suarum
elogio. Extant de eo & hi sequentes versiculi:

*Felix qui cure non est subiectus inani,
Felix qui mundi spernere nouit opes:
Felix qui summo nouit seruire Tonanti,
Felix Vvernharus iugiter ergo manet.*

Item hi:

*Hic curis multis subiectus, Rege volente:
Hic cumulauit opes, hic mage sparsit opes.
Hic studuit regi terreno subdere corpus,
Hic Domino cœli pectora pura dedit.*

XV.

Folcuicus successit Bernharo, constitutus ab Im-
perat. Carolo Magno. Sed quam diu ille præfuerit, ignora-

tur. Sepelitur apud S. Andream prope antecessorem
um, cum Tetrasticho omnino barbaro.

XVI.

Ehrenbrechtus alius Ehrenbrandus : legitur Varn
nibus præfuisse anno Christi 798. quo donatio Dagob
ti Galliarum Regis S. Amando Episcopo facta, à Carolo
Magno confirmata est. Huac Antistitem aliqui Catal
Vvernhario anteponentes, primū eum Episcopum V
maciensem fuisse affirmant. Aliud de eo inuenitur
nisi omnino rude ac barbarum quoddam Hexastichon
quod nolui huc apponere, cum rhythmi verius est
quàm versus.

XVII.

Samuel eligitur ex Abbate Laurissenfi in Vvorm
ensis Ecclesiæ antistitem anno Christianæ redemptionis
838, imperante Ludouico Pio. Fuit sacrarum literarum
aliarum etiam honestarum disciplinarum eximie doctus
Magister. Huius Episcopi temporibus, construxit
Ludouicus Pius in suburbio Vvormaciensi Virginum
& æternæ castitati dicatarum puellarum sub Regula
Benedicti viuentium cœnobium : quod Monialium
nasterium vulgo dici solet : de eius cœnobii fundam
extant ibi saxo incisi sequentes versiculi :

Claustri fundator Ludouicus Induperator,

Princeps egregius, cui dat Deus arce poli 717 S.

Consecrauit Episcopus Samuel anno Domini 847. die
maquina Octobrium, Neohulsi templum S. Dionysii
Dagoberto Rege fundatum, in honore S. Cyriaci Mart
ris illic quiescentis. De qua dedicatione extant in
templi saxo quodam tales versiculi :

Regalis quondam solii memorabilis Aula

Iam Cyriace noua sum tibi digna domus,

Qua felix celebris recubas lecturus habenas

Hic tranquilla tuis ossibus esto quies.

*Te prior anteibat Arcopagita patronus,
Nunc ambo atherea plaudite rupe patres.*

*Summæ aræ talis inscriptio est super-
addita.*

*Ara stat insignis, insignibus inelyta signis,
Premia dans dignis condigna, maligna malignis.*

*In introitu templi sub Paradiso astat Saluator
cum tali inscriptione vetustissima:*

En mare, terra, poli suberunt mihi subdita soli,

Tempora trina rego trinus & unus ego.

Est noua digna domus, regit hanc sanctus Cyriacus,

Qui regit, is regitur: sed rego solus ego.

Impetravit idem Episcopus Samuel confirmationem o-
mnium suorum priuilegiorum & præsertim donationis
illius splendide, quam Vormaciensi Ecclesiæ fecit Dago-
bertus Rex Galliarum: ab Imperatore Ludouico Secun-
do. Præfuit laudabiliter 18. annis. Decessit ex hac lachry-
marum valle 7. Februarii, anno Domini 856. Reuehitur
Laurissam in cœnobium, cuius ille primus fuit Abbas. Se-
peliatur ibi honorificè cum tali inscriptione:

*Hæc loca fundauit Samuel, gratumq; parauit
Ipse gregem Christo, tumulo qui clauditur isto.*

Cum verò postea multis labentibus annis mutatio quæ-
dam fieret in hoc Monasterio per Sigefridum ab Eppen-
stein Archiepiscopum Moguntinum, qui ex Benedictina
Schola Præmonstratensium cœnobium faciebat: transtu-
lit huius Samuelis ossa plumbeæ capsulæ inclusa Episcopus
Vormaciensis Eberhardus, in Neuhausense S. Cyriaci
cœnobium anno Domini 1274. cum quieuisset Laurissæ
annis 417. Tum positum est ei tale monumentum:

Sum Samuel natus, sed non sum corpore totus,

Nam sum translatus, nobilitate satus.

Antistes dignus, sincera mente benignus

Vangioni populo: nunc requiesco solo.

Sed cum anno Domini 1460. Neuhausense templum funditus euerteretur à comite quodam Gleichensii, cu Diethero Eysenburgio contra Adolphum Anaxocum, in Schismate, quod erat in Ecclesia Moguntinacerrimum tunc temporis, adhærebat: & iam reardificatio inchoaretur collapsum ac incendio vastatum cœnobium ibi iterum inuenta est vrna in qua ossa Samuelis Episcopi condita iacebant: de qua inuentione anno Domini 1471 facta nati sunt hi versus:

*Cum Sathan Ecclesiam combussit filius istam,
Alma renudantur Samuelis & ossa leuantur.
Hic colitur dignè quia mansit iniustus in igne.*

XVIII.

Gunczo vir sanctissimæ vitæ, eligitur anno Domini 856. præfuit annis sedecim. Obiit anno Christianæ redemptionis 872. decima octaua Nouembrium. Huius Episcopi temporibus coactæ sunt duæ Synodi Vormaciæ ab Imperatore Ludouico Secundo: vna anno Domini 858. altera anno Domini 868. Acta harum Synodorum extant in Decreto. Paucis diebus ante huius Episcopi mortem tactum est fulmine maius & Cathedralis templum Vormaciense. Extant de hoc antistite tales versus, tumulo ipsius incisi:

*Gunczo sepultus humo conclusit lumina fumo,
Non iacet in dumo, Gunczo sepultus humo.
Gaudia Gunczo capit celestia, præsul honestus
Viuat, & haud mœstus gaudia Gunczo capit.*

XIX.

Adelhelmus & parentum imaginibus & eruditione eximia clarus Episcopus, eligitur anno Domini 872. præfuit vndecim saltem mensibus. Euocatur ex hac mortalitate anno 873. septima Ianuarii. Sepelitur honorificè in Basilica Cathedrali cum tali Epigraphe:

*Ni sub Adelhelmo Vormacia præfule damni
Passa fuit, lucro sed fuit aucta magis.*

*Nil sed Adelhelmus præsentia commoda fecit,
Idcirco cæli commoda summa tenet.*

XX.

Dietlacus vel Theodolachus successit Adelhelmo præfuit vno & quadraginta annis summa cum virtute ac laude: fuit Imperatoribus Arnolpho & Ludouico tertio charissimus, à quibus multa consequutus est Episcopatu suo. Obiit subito morbo correptus in Cœnobio Neuveyler, cum in Alsatiam proficisceretur, prima Septembrium, anni à nato Christo 914. Inde decima eiusdem Mensis die Vormaciam reuectus, honorifice ibi humatur cum tali Epitaphio:

*Vita Diethlaci contenta est perpetis oci,
Regula non sanis fuit optima Vormacianis.
Hic modo vilescit, dum sub tellure quiescit,
Tempus erit rursus cum surgunt corpora sursum,
Tunc instar florum redolebit in arce polorum,
Accipiet morum quo præmia grata suorum.*

XXI.

Rigovvo aliis Rigonno, aliis Richouicus eligitur ab aliqua parte Cleri sui anno Domini 914. Ab alia vero dissentiente, postulatur ex Laurissensi potentissimo Cœnobio, Abbas Lintherus ad Vormaciensis Cathedralis gubernationem. Sed Rigovvo confirmationem obtinuit cum à Pontifice tum ab Imperatore Conrado Primo. Præfuit laudabiliter ac utilissimè annis triginta sex, sub Imperatoribus Romanis Conrado Primo, Henrico Aucupe & Othone Magno, Vormaciensis Ecclesiæ liberalissimo benefactore. Obiit tandem decima Octobrium, anni à nata salute sempiterna 950. Tumulo eius hi versus leguntur incisi:

*Ad superos ciues Richgovvo pectore diues,
In tumulo, lapidis mole grauantè, iacet.
Qui pastoris opus venerandum Vormacianis,
Exegit, populis ergo colendus erit.*

Anno, Hefius patria : vir sanctæ & innocentis vitæ
 euocatur ab Othone Magno, primum è S. Maximini
 tierensi cœnobio ad gubernationem Abbatia nouæ Pe-
 genfis, quam vnà cum coniuge sua domina Editha Edu-
 di Angliæ Regis filia nuper fundârat, & magnificè con-
 struxerat extra muros Magdenburgensis vrbs prope
 bim fluium. Vbi cum decem annis summa virtute
 vitæ sanctimoniam vixisset : præfecit eum Imperator Otho
 Vangionum Episcopatum, anno Domini 950. Ibi lauda-
 biliter ac vtilissimè præfuit viginti quatuor annis, Impe-
 ratori Othoni summè charus. Obiit 24. Decembri
 anni Christianorum 974. Sepelitur honorificè cum
 Elogio:

ANNO vir iustus, Primo dilectus Othoni:

Ergo virum multa concumulauit ope.

ANNO magis Regi summi sed amatus Olympi,

Quocirca cœli regna beata colit.

Sub huius Episcopi gubernatione magna virtute victis
 prostravit Imperator Otho prope Augustam Vindelico-
 rum, ad Lycum amnem maximas Hunnorum copias :
 qua pugna, cum occubisset pro patria, pro aris & focis,
 honestissimus Princeps, Conradus Francorum Dux, Se-
 piens ac Vvormaciensis cognominatus, delatum est cor-
 pus eius mortuum cum honorifica pompa funebri Vvor-
 maciam : id Episcopus Anno multis lachrymis sepeliuit in
 choro summæ Basilicæ Vvormaciensis ante S. Crucis
 ram : annum Christi circiter 958.

XXIII.

Hildeboldus germanus frater Episcopi Annonis, ex
 mia virtute, pietate ac eruditione præditus, constituitur
 Vangionum Episcopus ab Othone II. 5. Januarii anno 977.
 Fuit Othonis secundi supremus aulæ Cancellarius, omni-
 bus Imperii Principibus vehementer charus. Decessit
 hac momentanea vita 4. Augusti, anno Domini 993, cum
 præ-

præfuisse laudabiliter & optimè annis 18. Sepelitur in Collegio Neuhausensi ante aram S. Petri, cui multa munera impetrauit ab Othonibus Secundo & Tertio. Tumulo eius hi versus superadditi sunt:

Hildeboldus amat fratri succedere charo

Sicut & officio, religione pari.

Hasso prior natus fuerat: fuit alter & Hasso.

Cultores veri firmiter ambo Dei.

XXIV.

Franco, & ipse patria natione Hesus, maiorum imaginibus clarus, vitæ verò sanctimonia virtutisq; vera notitate longè clarissimus: successit Hildeboldo Episcopo, Othonis III. intimus Consiliarius, & aulam Imperatoris semper ferè præsertim in Italiam sequebatur: cumque præsentia & consilio suo diu profuisset Othoni Imperatori, donatus est ab eo liberalissimè. Inter cetera verò dedit Episcopo parui Vormaciensi Imperator Otho Abbatiam aurisensem opulentissimam. Cumque iste se non diu futurum Othoni Imperatori aliquando diceret, quasi Imperator, cui dignè deberet aut posset committere gubernaculum Vormaciensis Ecclesiæ? Ibi cum Episcopus Franco pro Germano fratre suo Burcardo, sancto viro intercederet: pollicitus est ei Imperator, se certo Episcopatum nulli alteri nisi huic Burcardo conferre velle. Quibus diebus post tale colloquium, emigravit ex hoc saeculo Episcopus Franco, quarta Septembrii anni à nato Christo 996. cum præfuisse non integris tribus annis. Sepelitur Romæ in præsentia & cum summo luctu Caesaris Othonis Tertii. Tumulo eius tale inscribitur Epitaphion:

Romam Franco pater cum Rege meauit Othone

Tertio, ubi soluit iura suprema neci.

Germanus sancti Burcardi qui fuit: Ambo

Pontifices plebis Vangionensis erant.

Erpho designatur Episcopus Vangionum ab ipso Imperatore Othone tertio, Romæ: etsi pollicitus esset Episcopo Franconi, fratrem eius Burcardum se ad talis dignitatis fastigium euecturum. Sed oportuit Imperatorem petenti Pontifici gratificari, qui pro Erphone isto intercesserat: electus autem Erpho, tantum triduum adhuc vixit, & subitanea morte decedens, prope Franconem Romanæ sepelitur cum tali inscriptione:

Præfulis Erpho capit fastigia summa probati,

Officium moriens liquit & illud onus.

Tres vix ipse dies gavisus munere tali,

Cœlestis patria munera lata subit.

Razo vir nobilis & genere & virtute, qui etiam Imperatoris sequutus erat in Italiam, & de Othonis optime erat meritis, subrogatur Erphoni Episcopo iterum iam Imperatore non cogitante, quid moriens Franconi esset pollicitus. Parat se igitur Razo, & è Roma Vvormaciam proficiscitur ad gubernandam Ecclesiam ibi ab Imperatore ac Pontifice commendatam. Sed illi fata diu episcopali dignitate frui voluerunt: Cum enim in itinere & profectioe esset versus Vvormaciam & Churam venisset, subito ibi morbo correptus decimo quarto die post primam electionis confirmationem Churæ in vrbe episcopali apud Rhetos moritur, vbi terrena, honorifica pompa funebri est redditus. Tumulus eius tale Epitaphion incisum, inuenitur:

Pontificis baculum portauit Vvormaciani

Bis septem viuens non nisi Razo die.

Razo sequens ternum Romam properantem Ottonem

Qui tunc dives erat, vix modo pauper eget.

S. Burcardus, vel vt Gratianus in Decreto sibi appo-

lat Brocardus: natione Heflus, Franconis supra celebrati
Episcopi germanus frater: Monachus primum in Laba-
centi cœnobio: vnde à Villigiso Moguntino Archiepi-
scopo euocatus, præpositus tandem ab eo noui Monaste-
rii S. Victoris designatus est: cui cum aliquandiu sapien-
tissimè ac vtilissimè præfuisset, ita id ædificiis ac structuris
egregiis illustrauit, vt omnibus esset admirationi, qui te-
nans fortunæ id cœnobiolum fuisse antea sciuerant. Cum
verò hæc illius prudentia etiam ad Imperatoris Othonis
tertii notitiam peruenisset: & rediret iam erin mentem,
quid Franconi Episcopo in Italia mortuo pollicitus esset,
accessit ad se in Saxonie arcem quandam Kirchber-
gum, cum Villigisum Archiepiscopum tum Burcardum
præpositum, quem statim præfente Villigiso Episco-
pum Vangionum vrbs & Ecclesiæ constituit. Conse-
cratus igitur in reditu Hailgenstadi ab ipso Archiepisco-
po Villigiso octaua Martii, anno Dominicæ Incarnatio-
nis noningentesimo nonagesimo septimo: mox præf-
te Sedi Vangionensium capit, cui summa cum laude ac
vtilissime præfuit annis viginti nouem. Othonem ter-
tium, Imperatorem in Italia mortuum à Villigiso Archi-
episcopo missus, ex Italia in Germaniam transportauit,
& in Vindelicorum Augusta honorificè sepeliri cura-
uit. Vormaciensem urbem pene collapsam ac ruino-
sus eius ab omni parte muros denuo instaurauit ac egregie
muniuit fossis ac turribus ac propugnaculis. Ex insigni
Palatio Francorum Ducis, Conradi sapientis ac Vorma-
ciensis, fecit Hentici Secundi, Claudi, Imperatoris sub-
sidis magnificum Canonicorum Collegium S. Pauli, In-
choauit etiam S. Andreæ Collegium, ad quod contulit
redditus Monialium Cœnobii, in eiusdem nominis mon-
te siti, ac tum penitus collapsi. Fuit summus benefactor
& illustrator collegii etiam Neuhäusensis, Episcopus lon-
ge doctissim⁹ cum in sacrarum scripturarum mysteriis ex-
plicandis, tum in legum peritiis, qui & ipse libros conscri-
psit de prudentia Juris, q̄ hodie adhuc extant in Vormac.

cienti Bibliotheca, & à doctis commendantur. Fuit
 dagogus Imp. Conradi II. cui per omnem vitam fuerat
 rissimus. Decessit plenus dierum, vicesima Augusti
 anno Domini 1025. sepelitur in summa Basilica Cypri
 quæ est sub Chori Laurentiani ara summa. Extant de
 tales versus:

Robora Burckhardus ex nomine denotat artis:

Et quod nomen habet, maxima facta probant.

Vangio nam per eum fossas & mœnia turris,

Ædificat rursus depopulata prius.

XXVIII.

Hazego vel Azecho comes Anaxouianus eligunt
 consecratur in Episcopum Vvormaciensem quinta de
 cembrium anni à nato Christo 1025. Donatus est libe
 rissimè ab Imp. Conrado Secundo & eius coniuge dona
 na Gisela. Præfuit annis nouendecim summa cum laude
 ac vtilissimè. Fuit religiosissimus Princeps. Obiit anno
 Domini 1044. septima Januarii. Sepelitur honorabiliter
 cum tali Epitaphio:

Sobrius Azecho sua pocula miscuit vnda,

Nam fuit à Nassavu nobilitate satas.

Vangionensis apex titulum cum nomine prodit,

Illustris mundo, talis in ade poli.

XXIX.

Adelgerus nobilis genere, sed nobilior virtute: Imp
 ratoris Henrici Tertii (cuius diu fuerat cum Cancellari
 tum supremus Consiliarius) precibus obtinuit Episcopo
 tum Vvormaciensem. Præfuit quinque, saltem mensibus
 qui in Martio electus erat, in Augusto ex hac vita emigra
 uit anno Domini 1044. quo anno, sub hoc Episcopo de
 fauit in Clero Vvormaciensi vita monastica, prout
 in sæcularem conuersa. De eo tales extant versiculi:

Nobilis esse volens vestigia sancta sequatur

Semper Adelgeri, nomine talis enim est.

*Nobilitatis habens nomen, re nobilitatem
Maorem exhibuit. Ergo beatus erit.*

XXX.

Arnoldus successit antistiti Adelgero, anno Christi
1044. Præfuit laudabiliter annis viginti, mensibus octo.
Decessit ex hac caduca & momentanea vita anno Domini
1067. prima Iunii. Sub eius gubernatione fuit vna cum Im-
peratore Henrico tertio, plurimisque Germaniæ Episco-
pis ac Principibus Wormaciæ præfens Pontifex Maximus,
Leo Nonus, Allata: comes à Dagspurg, celebrans natalem
Domini. De quo conuentu nati sunt, & ad nostram cogni-
tionem conseruati hi versiculi:

Præfuit ut Arnoldus partes pastoris agebat,

Nonus Papa Leo te Vangio sanctificabat.

Natalem Domini cultu celebrans sacriori:

Ergo Deus tribuit sat tempore te meliori.

XXXI.

Adelbertus vel Adelherus aliis Adelbero comes ab Hab-
spurg: germanus frater Rodolphi Sueuorū ducis, Rhein-
feldia & Habsburgi comitis, eius videlicet, qui contra Im-
peratorem Henricum quartum, designatus fuit ab aliqui-
bus Imperii statibus Imperator. Is Adelbertus ex Monacho
Jugallensi, Wormaciensis Episcopus factus, & electus est
vicesima tertia Octobrium. Anno Domini 1065: præfuit
quinque annis vtilissime & summa cum virtute tū omnium
hodie. Corpore monstrum verius quam homo, teste Lam-
berto Schaffnaburgensi. Obiit anno domini 1070. sexta
Augusti: suffocatus stupenda corporis pinguedine, tanta
cum crassitudine fuit, vt aspicientibus horrorem magis
inqueret, quam admirationem iniiceret. Sepelitur hono-
rifice in summo templo Wormaciensi, cum tali Epitaphio:

Eumus Adelbero, sincero pectore cines

Vangiones docuit corde tenere fidem.

Sic se curauit populi sic pectora panit,

Vt superi moriens iret ad astra poli.

m m m

Adelbertus in veteri quodam Peristromate, quod ad huc pendet in summa Basilica Wormaciensi, Adelbertus dicitur: Saxonie dux. Constituitur Vangionum Episcopus ab Imperatore Henrico quarto, contra quem cum sex annis post adeptam dignitatem Episcopalem, incitatus Rom. Pontifice, ipse quoque Imperatorem Rodolphum elegerit, deturbatus est & vrbe Vangionum eiec- tus Henrico quatto: sed non trucidatus in bello, ut aliqui voluerunt. Extat enim in collegio Neuhausensi diploma donationis cuiusdam, ipsius manibus scriptum, anno Domini Millelesimo centesimo sexto: in cuius initio testatur se pagum Botesheymensem offerre S. Cyriaco Neuhausensi, in anno septimo suae Episcopalis gubernationis anno. Eandem pristinam dignitatem post longum exilium restitutus Henrico quinto. Obiit anno Domini Millelesimo centesimo octavo, sexta Iulii, cum a prima electione 38. annis nomen ac titulum Episcopi Vangionensis gessisset. Sepelitus in Nouenhusensis collegii templo ac media parte contra Tumulo eius inscripti sunt tales versus:

*Præsul Adelbertus Christi memor, & bene certus,
Messis quasita, post huius semina vite:
Prædia cum pace dedit ista tibi Cyriace.*

*Botesheymium.
Sarlesheymium.
Vvarumbdesheymium.*

*Inclita nobilitas non infima fama parentum,
Nobile Adelbrechtum nomen habere facit.
Vivat in ætherea qui regni perpetis aula,
Ad faciem videat qua sine fine Deum.*

XXXIII.

Dietmarus successit Adelberto, præfuit duobus tantum annis. Obiit penultima Octobrii anni à nato Christo 1109. Tumulo eius incisum est tale Epigramma:

*Præful Dietmarus præclaro dogmate charus,
Cleri suavis odor, non nego, plebis honor.
In mundo gnarus, vino super æthera clarus,
Iam requiesco solo vel rutilante polo.*

XXXIV.

Ebbo Monachus primum Lauriffensis, postea Canonicus Goslariensis: constituitur Vangionum antistes anno Domini 1110. ab Imperatore Henrico V. Sequenti anno dedicari fecit à Brunone Treuerensi Archiepiscopo in comitiis Wormaciæ ab Henrico V. habitis, summum Templum Wormaciense, in honore S. Trinitatis, D. Virginis & Petri Apostolorum principis: præsentibus Imperatore, ac Episcopis & principib. plurimis. Præfuit Ebbo annis quinque sancta cum laude, fuit enim sapientia & doctrina & virtute non vulgari præditus. Obiit anno Domini 1115. De eo tale extat Epigramma:

*Lorchonum consors prius Ebbo, post tamen exors,
Goslaris sedes acceptas liquit & ades:
Wormaciam venit, populi quo scandala demit,
Præfulis & partes sanctasq. exercuit artes.
Vnde beatorum cesserunt regna polorum
Ebboni patri: dilecto credite fratri.*

XXXV.

Buggo nobilis ab Achorn, Bambergæ à teneris educatus ac liberaliter institutus, ab Imperatore Henrico V. præpositus Aschaffenburgensis constituitur: vbi cum summa laude præfuisset, & iam potestas eligendi & constituendi Episcopos Imperatoribus subtracta, ac cuiusq. Episcopatus Canoniorum senatui à Rom. Pont. concessa esset: ceperunt Canonici Wormacienses amisso Episcopo Ebbone de eligendo alio Episcopo cogitare. Fuit autem prima eorum electio discors ac Schismatica: aliqui enim Buggonem illum, laude eius accensi, præficiendum Episcopali Vangionum Ecclesiæ censebant, alii pauciores tamen Arnoldo

cuidam Wormaciensi Canonico datis suffragiis patrocina-
bantur. Disceptatum est super hac electione cum summa
Wormaciensis Episcopatus damno annis quinque, inter
terim semper pendente in Romana Curia, at ita tandem
composita, vt cederet Arnoldus, Buggo vero Episcopus
præficeretur, à Romano Pontifice confirmatus: con-
tigit ergo Buggo ab Adelberto Archiepiscopo Moguntino
in signi pompa. Sed nouis interim inter Imperatorem & Ro-
manum Pontificem subortis cartaminibus, factum est
Henricus V. (qui antea Buggonem summe amarat) in
firmationi istius pontificiæ medium ostendens digitum, le-
noldum contra Buggonem foueret ac in Wormaciensi
Cathedram ac sedem introduceret: qua potitus est fe-
cim annis, exulante interim Buggone apud Archiepiscopum
Moguntinum. Tandem anno Domini 1131. rele-
uit Arnoldus, gubernationis forte perturbatus, totam gube-
nationem libere Buggoni è Moguntia Wormaciam reuo-
cato, quærens senectuti suæ vitam tranquilliorẽ. De
Arnoldo extant tales versiculi:

Arnoldus baculum nondum pastoris adeptus,

Buggoni cessit dans sua iurapio.

Pacis amatores cœlesti pace fruantur,

Ambobus clemens sit genitorq; Deus.

Buggo summa cum laude Vangionensi Ecclesiæ
fuit, post Arnoldi resignationem annis viginti, in quibus
ligenti Oeconomix administratione plurimū profuit
vrbi & Ecclesiæ tantum Wormaciensi, sed aliis etiam locis
multa enim ruinosa Monasteria felicissime refecit, ex quibus
sunt Lebentfeldum & Mulnhagium. Aedificauit autem
de nouo Schonouienſe Cisterciensis instituti cœnobium
in quo sibi ipsi sepulchrum adornari curauit. Sub eius gub-
ernatione fundatum est Henoutense cœnobium ab Hen-
chone comite de Leyningen: item vtrunque Francken-
lium ab equite quodam aurato Eckenbrechto Episcopi
Buggonis Camerario, vetustissimæ familiæ Wormacien-
sis ciue

is ciue opulentissimo. Passa est sub eo & propter eum an-
tequam ad plenam Episcopatus possessionem perueniret,
grauissimam obsidionem vrbs Vangionum anno Domini
Millesimo centesimo vicesimo quinto ab Henrico V. qui
maiestate se iuuat in euocatos ad se ciues. Decessit Episcopus iste
Buggo ex hac mortali vita, quinta Decembrii anni à na-
turali humani generis saluatore Millesimo centesimo quin-
quagesimo primo, cum iam à prima electione triginta
quinque anni effluxissent. Euchitur ex Wormacia in Scho-
nouientense Monasterium à se fundatum ac liberalissime do-
tum, ibi honorifice cum tali inscriptione, terræ omnium
parenti & exceptrici commendatus est.

Buggo pater fastum quemuis vitauit Et astum,

Buggo pie laior legumq; Et pacis amator:

Buggo sacrans aras, mentes correxit auaras,

Buggo reformauit Monachos Et corda rigauit.

Buggo fugans enses, ditauit Schonogienses,

Buggo Dei cultor, inimicorum fuit ultor.

Buggo ferens palmam, sedem conscendit ad almam.

Buggo Deum laudans, latatur Tartara fraudans.

Buggo Deum cæli, placato corde fideli.

Buggo pios vltus, pia murmur a suscipe cultus.

XXXVI

Conradus nobilis à Steynach, eligitur mortuo Buggo-
ne concordibus notius Capituli Wormaciensis suffragiis,
anno Domini incarnationis Millesimo centesimo quin-
quagesimo primo. Præfuit prudenter ac vtiliter annis duo-
decim. Obiit decima nona Martii, anno Domini Millesimo
centesimo sexagesimo tertio. Sepelitur honorifice in
summa & Cathedrali Basilica Wormaciensi, cum tali Elo-
gio.

Conradus specimen præclarum nobilitatis,

Commisissas domini quam bene pavit oues.

Nunquid oues Præsul pavit ratione carentes?

Non: sed Vangiones voce docente viros.

Conradus secundus, successit Conrado Steynachiano anno Domini 1163. ab unanimiter consentiente toto clero, Vangionum Ecclesiis praefectus. Praefuit in magnis temporum difficultatibus, cum prudenter tum laudabiliter, annis viginti quatuor, fuit Episcopus Martius ac bellicosus: strenue pugnavit pro Friderico Barbarossa, contra Gwelphonem Henricum. Missus est ab eodem Imperatore in magnis regni negociis ad Imperatorem Constantinopolitanum: à quo munificentissime variis Ecclesiarum ornamentis donatus est, quae secum Wormaciam attulit. Decessit ex hoc mortali saeculo, decima octava Ianuarii, anno Domini 1187. sepelitur in summa Basilicae choro Laurentiano. Tribus annis antequam ex hac vita emigraret iste Episcopus, fuit Wormaciae quemadmodum antea etiam saepe, Imperator Fridericus Barbarossa: is urbis ac populi Vangionum amantissimus, insigne ei dedit privilegium, quod cupregetabulae inscriptum meridionalibus summam Ecclesiae portis appensum est. In ambitu eius privilegii leguntur hi sequentes versiculi:

A censu capitum sis liber a munere nostro,

Telibertate digna finaris ea.

Sit tibi Wormacia laus hinc et fructus honoris,

Quod pia, quod prudens, quod bene fida manet.

Huius Episcopi temporibus multa abstulit per vim Ecclesiae Wormaciensi, Palatinus quidam Rheni Conradus: quae tamen Episcopus magnanimiter recuperavit. De qua re nati sunt postea tales versiculi in Conradum ita violentiter grassantem in bona Ecclesiastica.

Dux Pallatina Conradus stirpe subortus

Abstulit a sacris non bona pauca locis.

Quae manus inde pii Conradi largae redemit

Praesulis, ac sacris adibus illa dedit.

Auferi Conradus, Conradus restituit res:

Hic petit ergo stigem, sed petit ille pacem.

XXXVIII.

Henricus primus, ex Ultraiectino Episcopatu natus; subrogatur Conrado secundo: præfuit bene ac prudenter annis nouem. Consequitur priuilegia ab Imp. Henrico VI. Obiit vicesima tertia Decembrium anni à nato Christo 1196. Sepelitur in medio choro summæ Basilicæ. Extant de eotales versiculi:

Quis locus Henricum nobis præfecit amicum,

Traiectum mirum tradit honore virum.

Pontificis partes an talis obibat & artes,

Ingiter ille boues & bene pascet oues.

XXXIX.

Leopoldus eligitur à toto Canonicorum Wormacien-
sium lenatu, anno Domini 1197. ex præposito Neohusia-
no in Episcopum: Erat insigni cum corporis tum animi ro-
pote præditus. Præfuit viginū annis varia fortuna. De-
cessit ex hac mortali vita decima septima februarii, anno
Domini 1217. Tertio gubernationis suæ anno, mortuo
Conrado Archiepiscopo Moguntino, à maiori parte Capi-
tuli, & à Philippo Imp. ad Archiepiscopatus Moguntini gu-
bernationem vocatur. A minori vero numero lenatus Ca-
nonicorum, & à Romano Pontifice, constituitur & confir-
matur, Sigefridus Baro ab Eppēstein, Moguntinus Archie-
piscopus. Ibi Leopoldus coacto exercitu Archiepiscopatum
misere & incendiis & rapinis vastat, nec monasteriis nec
templis parcens, tam diu, donec Sigefridus è Moguntia ce-
deret: qui in Italiam profectus, à Romano Pontifice cle-
menter exceptus est. Leopoldus poritus est quietæ guber-
natione vtriusq; Episcopatus, quam diu Rex Philippus esset
superstes. Hoc vero per Othonem Palatinum de Wittels-
bach trucidaro, & Othone quarto iam dominū obinere:
mutata est fortuna Leopoldi, deiicitur ab vtroq; Episcopa-
tu, vt qui extremo Pontificio Anathemati diu iam obuo-
xius fuisset: redit ex Italia Moguntiam Sigefridus. Leo.

poldus nondum abiiciens animum, collecta manu Italiam
ingreditur, & bellum Romano Pontifici infert. Sed cum
deessent tandem nervi rerum gerendarum, Pontifici
plex factus, non solum absolutionem, sed & Episcopatum
Wormaciensis gubernaculum denuo impetrauit. Sic anno
Domini 1209. Wormaciam reuersus, octo adhuc annis
fœliciter ac laudabiliter præfuit. Extant de eorum actibus
versiculi:

Bellicus antistes pugnace cohorte Lupoldus,

Imbelli mouit bella cruenta Papa:

Auxilio fretus Regis quandoq; Philippi:

Qui lupus ante fuit, deniq; factus ouis.

X L.

Henricus secundus, comes Sarburgensis: eligitur vnanimi
totius cleri consensu ex Nouenhusiano præposito
antistitem Wormaciensem anno Domini 1217. Præfuit
septendecim annis summa cum laude: seditiosam Worma-
ciam compefcuit, & diruta Curia senatoria, consensu Imp-
Friderici secundi, totam suæ iurisdictioni subiecit. Legitimo
natum ex quindecim tantum præcipue nobilitatis ciuibus
exauthoratis quadraginta personis, quæ ad hæc usque tem-
pora vrbi præfuerant. Fundauit monialium cenobium in-
stituti Cisterciensis Kirstgarten, non procul ab vrbe. Obiit
duodecima Septembrium, anni 1234. Sep- litur honorifice
in medio choro maioris Basilicæ Wormaciensis, cum
Epitaphio:

Vangionum Henricus generosa à stirpe (subortus,

Hac comes à Sarbrueck dormio præsul humo.

Actamen euerti (quia conspiratio facta est)

Funditus ipse meis ciuibus ante domum.

X L I.

Landolphus nobilis ab Hoheneck, prope Keyfers-
tern natus: eligitur vnanimibus totius Canoniorum sena-
tus suffragiis, anno Domini 1234. ex Decano summi colle-
gii in Episcopum: confirmatur à Sigefrido Archiepiscopo
Mogun-

Moguntino: inuestitur regalibus Haganoæ, ab Henrico rege Imper. Friderici secundi filio. Præfuit tredecim annis. Obiit in die S. Medardi, anno Domini 1247. Sepelitur in choro Monialium cœnobij, quod vulgo Nonnarum Monasterium vocant: & quod ipse reformauit, ac eiectis Benedictinæ professionis non admodum castis monialibus, Bernhardini instituti sororibus habitandum dedit. Sub hoc Episcopo, Wormacia grauissima obsidione cincta est, anno Domini 1235. ab Henrico rege, Imperatoris Friderici secundi seditioso filio, sed liberata ab Imperatore Friderico, ex Italia redeunte: qui Vormaciam veniens Henricum filium veniam petentem in gratiam non recepit, sed captum Heidelbergam abduci ac iterum inde ad Alzheyrum deduci curauit: vbi cum per annum fere detentus fuisset, tandem in regnum Siciliae abductus, ac ibi in arce quadam perpetuæ custodiæ mancipatus est: Episcopus Landolphus (quod Henrico Regi in propriam parentem seditioso adhaesisset) ex vrbe & Episcopatu ab Imperatore Friderico deiectus est, sed interuenientibus multorum principum, & ipse etiam Reipub. Wormaciensis precibus post paucos menses restitutus. Imperator eodem anno, ducta Domina Elisabetha Angliæ Regis sorore, Wormaciæ nuptias celebrauit. Sub eodem Episcopo perit incendio media fere pars vrbi. Wormaciensis cum hominibus trecentis in ipso die Palmarum anni à nato Christo 1242. quo tempore Sigefridus Moguntinus Archiepiscopus summus erat hostis, & persequutor cum vrbis tum Episcopi Wormaciensis.

XLII.

Conradus tertius, nobilis à Turckheim Decanus summi Collegij Moguntini, eligitur vnanimi consensu totius cleri in Wormacientem Episcopum, fuit vir sapientia & eloquentia insigni præditus, sed summus hostis Episcopi Landolphi, quod is contra Romanum Pontificem & vrbi Wormaciensi & Imperatori Friderico secundo, comun-

Et iot esset: is tricesimo à prima electione die, descendit
 Rhenum Nouesium, vbi sciebat esse Legatum quendam
 Pontificium, à quo confirmatus & consecratus est. Cum
 vero inde reuertetetur, incidit apud Laureacum in gra-
 uissimum morbum, ac ibi sexta Octobrium, quæ erat
 prima dies post adeptam à Legato Pontificio confir-
 mationem, in Domingo obdormiuit: anno quo antecessor
 Landolphus etiam ex hac vita emigrarat. Reuehitur
 Moguntiam, ac ibi honorifice sepelitur in summa Basilica
 aram D. Petri.

XLIII.

Rychardus nobilis heros à Thaur, vir eximie doctus
 prudentissimus, eligitur ab vna summi collegij Canoni-
 rum parte in successorem Episcopi Conradi: confirmatus
 mox à Legato quodam Pontificio, anno Domini 1144.
 Contra hunc eligitur ab alia ac maiori parte Canoni-
 rum, prepositus Nouenhusianus, Eberhardus Hir-
 comes de Bayenburg vel Bomenburg Heflus, is ab Antecessore
 episcopo Moguntino Sigefrido confirmatur. Eberhardus
 iste, Imp. Friderico secundo bene propicius, hoc solo
 mine, cœpit iniuriis fieri, & Romano Pontifici & Galieno
 Hollandiæ duci in Imperatorem iam contra Conradum
 Friderici filium electo Richardus vero Galieno Rege
 uens, ab eodem etiam fortiter adiutus ac defensus est. In
 Schismate cum misere affligeretur Vvormacia, & elec-
 tum neuter cedere veller: mandat Gulielmus Imperator
 serio Vvormaciensi Republicæ, vt Richardum intro-
 duceret, quod etsi primum negaret se illa admissurâ, tamẽ Rich-
 ardus in Vigilia Cathedra Petri, anno Domini Millesimo
 ducentesimo quinquagesimo tertio, Vvormaciam in
 equitatu ingressus, postero die totum senacũ ac iura
 ciuium partem ad se inuitans, humaniter excepit con-
 uulsiuissimo, concilians sibi tali humanitate animos ciuium
 quos nullus antea Episcopus sic inuitarat: facta postea con-
 uentione cum Eberhardo preposito, cui cedenti anno
 1177

penfionem numerabat) quieta sic gubernatione potitus est. Recuperavit ad Episcopatum Vormaciensem, Vvimpinam præclarum oppidum ad Necharum situm. Obiit septima Nouembrii anni à nato Christo Millefimi ducentefimi quinquagesimi septimi, cum iam à prima electione decennium effluxisset, sepelitur ante aram Sanctæ Crucis in summa Basilica Wormaciensi.

XLIV.

Eberhardus Hirsutus comes de Bayenburg vel Bomenburg: præpositus Nouenhusianus antea per discordiam et si a maiori Canonorum parte electus, sed tamen à Pontifice ac Casare non confirmatus: iam mortuo Richardo anno Dominicæ incarnationis Millefimo ducentefimo quinquagesimo septimo: iterum ad clauum Episcopatus Wormaciensis repetitur, ac ne nunc quidem sine discordia, nam aliquibus Burcardus quidam summæ Ecclesiæ Wormaciensis Decanus, Episcopatu præficiendus celebratur, qui considerans quam noxia essent rebus publicis ac Ecclesijs Schismata, exigua pensione annua contentus, facile pacari potuit. Sic Eberhardus viginti annis laudabiliter præfuit. Sub eius gubernatione dimidia pene vrbis pars, bis calamitosissimo incendio conflagrauit, incomparabili vrbis iactura. Primum anno Domini Millefimo ducentefimo quinquagesimo nono, in die Apostolorum Philippi & Iacobi. Deinde anno salutis Millefimo ducentefimo sexagesimo nono. Obiit vicesima secunda Februarii, Anno Domini 1277, apud montem Pessulanum, cum iter faceret missus à Rudolpho Imperatore in Gallias: reuehitur inde in suam diœcesin, & sepelitur in Otternburgo Cisterciensis institui Monasterio.

XLV.

Fridericus Hirsutus comes de Bayenburg Hefus: Germanus frater Eberhardi Episcopi, eligitur post mortem fratris vnanimi consensu totius Canonorum senatus anno 1277. præfuit 5. annis 4. mensib. Obiit anno Domini 1283.

viceſima Maij, ſepelitur in Eccleſia Cathedrali. Huius Episcopi temporibus fundatum eſt cœnobium Hochenthal in mense, monialium Cœli Coronæ à Tirolpho Smice nobili ac ſtrenuo viro, & equite aurato.

XLVI.

Simon nobilis heros de Schoneck, ita in ſigni virtutibus vitæ morumq; honeſtate præditus, vt vulgo Religioſorum omnium ſpeculum appellaretur. Eligitur anno Domini 1283, præfuit laudabiliter ac vtiliter annis octo, menſibus tribus, diebus quatuordecim. Obiit viceſima prima Nouembrii anni à nato Chriſto 1291. Sepelitur in Monasterio Franckental. Sub eo miſere vaſtant ciues Wormatienses Nouenhuſium.

XLVII.

Eberhardus ſecundus, nobilis heros à Stralenberg præpoſitus Nouenhuſianus, eligitur ab aliquibus ſummi Collegij Canonicis in Episcopum, ab aliis vero poſtulat Gerhardus Hirſutus comes à Bayenburg, Germanus frater Superiorum duorum Episcoporum Eberhardi ac Friderici præpoſitus ad Sanctum Paulum. Ex hoc eſi non diu durante ſchiſmate magnum etiam vulnus accepit Eccleſia Wormaciensis: niſi res compoſita fuiſſet per Archiepiscopum Moguntinum Gerardum ab Eppenſtein, qui in poſita ſua authoritate, Gerardo exiguam penſionem numerari debere, Eberhardum vero gubernationi præficiendum cenſuit, quem & confirmauit. Poſt hanc conciliationem vixit Gerardus duobus tantum menſibus. Eberhardus vero ſeptimanis vna & viginti, diebus tribus. Obiit die S. Othmari, anno Domini 1293. Sepelitur honorifice Schonouienſi Cisterciensis inſtituti cœnobio.

XLVIII.

Emycho comes Hirſutus à Bayenburg, ſummi Canoniorum collegij præpoſitus, eligitur concordibus ſuffraganeis

totius Capituli in vigilia S. Thomæ Apostoli, anno Domini 1297. Confirmatur à Gerardo Archiepiscopo Moguntino, in festo trium Regum sequentis anni, consecratur in vigilia resurrectionis dominicæ, vir admodum pius in pauperes, & benignissimus Eleemosynarum distributor: honestate vitæ & morum innocentia clarissimus. Liberalissime donarat adhuc præpositus, Collegium D. Virginis, cuius merito secundus fundator dici & celebrari debet. Præfuit optime annis quatuor, septimanis 23. diebus tribus. Obiit in vigilia S. Jacobi Apostoli, anno dominicæ incarnationis 1299. Sepelitur monastica veste indutus cum pulchro omnium civium lætu, in Cathedralis Basilicæ choro ante pulpitum. Sub eo iam iterum anno Domini 1298. miserime conflagravit, dimidia fere urbis pars in die Sancto- rum Apostolorum Philippi & Jacobi.

X L I X.

Ebervvinus nobilis à Kronenberg, eligitur vnanimito- sus summi collegij consensu, in Episcopum Wormatiensium, anno Domini 1299. confirmatur in die S. Thomæ. Præfuit tribus annis & septendecim septimanis. Obiit vicesima Maij, anno salutis 1303. sepelitur in summo Wormatiensi templo ante pulpitum ad sinistram: post eum propter maxime discordes Canonicorum sententias ac perpetuas de dominio altercationes vacavit sedes Vangionensis quinque pene annis. Huius Episcopi Ebervvini temporibus constructum Wormaciæ, non procul à Nouenhusiano Collegio, cuius quidam opulentus Iacobus Engelman cum cõsensu coniugis suæ Liebæ vel Charitatis totiusq; familiæ ex domo quadam sua, quam Columbarum domum vulgus appellabat, monialium cœnobium, Liebenouium, quasi Liebæ vel Charitatis agrum cognominatum: cum vero Engelmannus morte præventus absolvere ipse non posset, datus Episcopo Ebervvino pecuniis eum ad id strenue absolvendum, ac piis tandem sororibus commendandum, summe obtestatus & exhortatus, ex hac mortali vita con-

cessit. Episcopus Monasterium inchoatum foeliciter ab-
uit, multa de suis etiam liberalissime adiiciens.

L.

Emericus nobilis heros à Schoneck, Germanus frater
Simonis Episcopi supra celebrati: constituitur Episcopus
Wormaciensis post longas summi collegij Canonico-
altercationes, quorum quisq; libenter Episcopatu sepe petuoso
fici passus esset, ab ipso Romano Pontifice. Ingressus
Wormaciam egregio equitatu & honorifice, cum à d. Martinianis
rum senatu populoque exceptus in die S. Gregorij: Anno Domini
Domini 1308. Præfuit laudabiliter ac prudentissime annorum
decem, & clero & omnibus ciuibus suis longe charissimus.
Obiit decima Februarij, Anno Domini 1318. Sepelitus in
anteriore choro summæ Basilicæ ante aram maximam
sub marmore, cui hi versus Orichalcinis literis affabre
ferti sunt:

*Præsul Emericus, vigil in prece: pacis amicus,
Subiectis gratus: studuit tamen esse beatus.
Mens sibi deuota fuit & sacra lectio nota,
Dat vita mores senii venerabilis ætas.*

L I.

Henricus tertius huius nominis: nobilis heros à Thier
præpositus summi collegij Wormaciensis, eligitur in Ep-
scopum vltima Aprilis vnanimi consensu totius cleri. Con-
firmatur in die S. Bonifacij ab Archiepiscopo Moguntino.
Gubernauit Ecclesiam Wormaciensem per vnum tantum
annum & dies tres. Obiit octaua Iunij in ipsa die S. Boni-
facij, anni Christianorum Millefimi trecentefimi decim-
noni: sepelitur in summæ Basilicæ choro D. Martino
to, ante eiusdem nominis aram.

L II.

Chuno nobilis heros à Schoneck, Simonis ac Emerici
Episcoporum ex fratre nepos, Decanus summi collegij

extimio doctus: eligitur in Wormacienſis Eccleſiæ præſulem
 ac antiſtitem poſtridie Divi Laurentij, anno Domini 1319.
 Ingreſſur Wormaciam in ſigni equitatu in vigilia omnium
 Sanctorum. Conſecratur anno ſequenti ab Episcopis Go-
 defrido Mindenſi & Emichone Spirenſi. Præfuit annis
 decem. Sub huius Episcopi gubernatione corruerunt, an-
 no Domini 1325. in die Simonis & Iudæ Apoſtolorum, im-
 petu ſeſuſo quodam turbine maxima quædam vrbs Wor-
 macienſis ædificia: inter quæ ita prorsus laceratum fuit Do-
 cum à deſtinicaſtrorum templum, vt in totius triennij ſpacio vix
 gori; Annoſſet reſtitui & inſtaurati. Poſtea deceſſit ex hac lachry-
 tiſſime arum valle Episcopus Chuno, viceſima quinta Junij, an-
 chariſſimo Domini 1329. Sepelitur in ſummæ Baſilicæ anteriore
 Sepelitur in choro, ante ſummam aram, in medio aliorum duorum
 maximæ Episcoporum.

LIII.

Gerlacus pincerna ac Dominus de Erbach, mortuo
 Chunone ſeiſſum intruſit, fretus familiæ ac gentis ſuæ po-
 tentia: cum Capitulum Episcopatus gubernationem com-
 tendiſſet Baldouino Archiepiſcopo Treuerenſi ac Mo-
 guntino. Præfuit tribus annis, deceſſit ex hac mortali vita
 anno 1332. decima octava Ianuarij, ſepelitur in S. Martini
 choro ante aram in ſiniſtra poſitam. Tumulo eius tantum
 gentis inſignia ſuperaddita ſunt.

LIV.

Salomannus Waldboto cognominatus, ex veteri ac
 honeſta Moguntinæ vrbs familia natus, ſucceſſit antiſtiti
 Gerlaco, à Pontifice Maximo Ioanne viceſimo ſecundo
 Episcopatu wormacienſi præfectus, ſine ſenatus Cano-
 nicorum conſenſu. Confirmatur à Pontifice Maximo Be-
 nedicto duodecimo: erat vir præclare doctus, & prudentia
 præditus ſingulari. Venientem autem Salomonem vel Sa-
 lomannum iſtum clerus ſummi Collegij recipere nolens,
 contra eum elegit Stephanum quendam, qui cuius fuerit
 vel ex qua familia ortus, ignoratur. Sic nouum Schiſma in

Ecclesia Vangionum natum, totum Episcopatum miserè
 exhaustit, & penè irreuerabilibus damnis affecit: dicitur
 enim hoc Schisma & ista duorum de Episcopatus posses-
 sione certantium, ac Episcopatus bona misere dilapida-
 tum infesta gubernatio decem annis: in quibus excom-
 municauit Rom. Pontif. totum clerum Wormaciensem
 Tandem res composita est anno Domini 1342. Salomon
 mansit Episcopus, Stephanus cedere coactus fuit. Pontif.
 Max. Clemens sextus Salomoni Episcopo potestatem con-
 dit absoluendi clerum Vvormaciensem à Pontificio inter-
 themate: hanc absolutionem si clerus consequi voluit, ne-
 portuit eum Episcopo magnam pecuniarum summam pro-
 soluere. Præfuit Episcopus Salomon post factam Schisma-
 tis compositionem annis adhuc septem. Obiit anno Do-
 mini 1349.

L V.

Theodoricus nobilis heros à Popparten, Bauarum
 cognominatus: eligitur ab vnanimiter consentiente clero
 wormaciensi anno Domini 1349. Imperante Carolo IV.
 Præfuit prudenter & vtiliter annis sedecim. Erat Episcopus
 honestissimæ ac optimæ vitæ. Consequutus est omnium
 priuilegiorum suorum confirmationem ab Imp. Carolo
 IV. anno Domini 1366. quo anno ad Metensium Episcopa-
 tus gubernationem auocatus, Vvormaciensem potestatem
 bere resignauit. Contra hunc Episcopum bis seditiones factæ
 Vvormatia, supra plurimas antea factas transactiones
 perpetua pace ac fide conuentiones honestissimas.

L V I.

Ioannes cognomento Schadlandius, ordinis Prædicatorum
 & sacrarum scripturarum magnificus doctor, Legatus
 Pontificius, cuius plurima extant scripta: constituitur
 Rom. Pont. Episcopus Culmiensis, vbi cum non diu fuisset,
 Hildesheimensi Episcopatu à Gregorio decimo potestatem
 ficatur anno Domini 1362. cui cum duobus saltem annis
 præfuit.

præfuisse & inquietam videret esse gubernationem illam, propter quodianos fere Brunsvicensium principum tumultus suisq; studiis minus convenientem: resignata gubernatione tota Romam rediit, vbi post pauculos annos à Romano Pontifice quietiorem locum petens, vtramque Augustanam videlicet & Vvormaciensem Ecclesiam consequutus est, anno Christianorum Millesimo trecentesimo sexagesimo octavo. Sed cum Augustæ inter tenatam aulam ac populum tumultus essent gravissimi, non diu Augustæ manlit, sed ablatis inde secum multis Ecclesiæ clientibus Vvormaciam concessit, vbi cum etiam non esset admodum gratus, varij in eum tumultus excitati sunt: quibus tamen à Palatino Ruperto compositis Augustanum Episcopatum, anno Dominicæ incarnationis 1372. libere resignavit, Vvormaciensi contentus. Obiit postea anno Domini 1373. sepelitur apud Confluentiam in Prædicatorum cœnobij templo ad dextram aram, cum tali inscriptione:

Hic iacet Dominus Ioannes Schadland de Colonia, Magister Theologie, inquisitor Hæreticorum, Episcopus Ecclesiarum Calmensis, Hildesheimensis, Vvormaciensis & Augustensis: Prædicatorum, qui obiit anno Domini 1378. Calendis Aprilibus.

LVII

Egkardus nobilis à Derfch, eligitur à Capitulo Vvormaciensi anno Domini 1377. cum sedes Episcopalis vacasset pene quatuor annis. Sedit pletunq; Ladenburgi, nunquam prodiens quam in templum, Pacis studiosissimus & amatissimus, sed qui pacata gubernatione propter perpetuas Vvormaciensium seditiones, & cum clero digladiationes non diu potitus est. Præfuit annis viginti octo inter maximas turbas ac summos civium suorum tumultus, qui à Ruperto Rhevi Palatino, postea in Imperatorem electo, aliquoties compositi & conciliati, semper renouati sunt. Obiit decima quarta M. l. ij, anno Christi 1405. quo anno totus clerus secessione facta è Vvormacia discesserat. Epi-

scopus Eckardus Vvormaciam reuectus & in summa
 filica anteriore choro, ante pulpitem, in medio duodecim
 aliorum Episcoporum honorifice depositus & terra
 datus est.

L VIII.

Matthæus Cracouianus ex Polonia regno natus, in
 etor sacratum scripturarum, Academiæ Parisien-
 Pragensis rector: multa scripsit, quæ in Francken-
 monasterio adseruantur & ostenduntur, fuit Cancellarius
 Imperatoris Ruperti Palatini, cuius intercessione con-
 quutus est Episcopatum Vvormacensem: cui summa auctori-
 dentia ac utilissime præfuit quinq; annis. Sub hoc Episcopatu
 rediit clerus post triennale exilium in urbem Vvormacien-
 sem, compositis & conciliatis omnibus prioribus
 auctoritate cum Imp. Ruperti, tum Ioannis Archiepiscopi
 Moguntini: id factum est anno Domini 1407. Postea
 adhuc tribus annis præfuit, valedixit huic mortalitati
 quinta Martij, anno salutis 1410. Sepelitur in medio
 Vvormacensis Basilicæ.

L IX.

Ioannes secundus, nobilis vir à Fleckenstein, subrogatus
 tur Matthæo antistiti anno Domini 1410. præfuit anno
 decim. Obiit Ladenburgi decima octaua Maij, anno d-
 nicæ incarnationis 1426. Reuehitur Vvormaciam, & in
 in Cathedralis Ecclesiæ anteriore choro honorifice sepelitur.
 Anno Domini 1423. iterum seditiosa fuit Vvormacia
 Episcopum & clerum, ex quo graues ac perniciosi tumu-
 rus orti essent, nisi sequenti anno à Palatino Ludouico
 Conrado Archiepiscopo Moguntino omnia componi-
 sopita & pacata fuissent.

L X.

Fridericus secundus, nobilis à Domnegk: eligitur in
 scopum Vvormacensis Ecclesiæ, vnanimi consensu
 in Canonico tenatus, ipsa die S. Agathæ, anno

Præfuit nouendecim annis. Renouauit ac illu-
 strauit Kir(sgattenfe Monasterium in agro Vvormaciensi,
 non procul ab vrbe situm: in quo cum omnes Moniales pe-
 lle essent absumptæ, dedit id Canonicis Regularibus S. Au-
 gustini habitandum. Absoluit naturæ debitum Calendis
 Iulii anni Christianorum 1445. Sepelitur in summi templi
 Vvormaciensis anteriore choro, ante aram summam in
 medio aliorum duorum Episcoporum. Sub hoc coorta &
 reru Episcopi prudentia & circumiacentis nobilitatis vir-
 tute pacata est, ingens seditio populi in Agro Vvormaciensi
 habitantis: anno Domini 1440. His perpetuis seditionibus
 discordiis & Vrbs & Ecclesia Vvormaciensis summe ex-
 hausta, semperq; afflictior ac pauperior facta, ad pristinam
 dignitatem & potentiam peruenire difficile potuit.

LXI.

Ludonicus ab Ast, vir nobilis & ita eximie doctus, vt
 doctoratus etiam titulo insignitus fuerit: Præpositus ad
 Martium Vvormaciæ, Palatini Ludouici præcipuus
 Consiliarius. Subrogatur Episcopo Friderico vnanimibus
 totius Capituli sententiis: sed cum is quietem amaret, & vi-
 deret officium Episcopale plenum esse periculi, post sex
 hebdomadas oblatam dignitatem cum summa gratiarum
 actione senatui Canonicorum libere resignauit, suis for-
 tunalis pulchre & cum summa laude contentus.

LXII.

Reinhardus nobilis heros à Sickingen, eligitur anno
 Domini 1446. præfuit periculosis & difficilimis tempori-
 bus prudentissime, annis triginta sex. Obiit Ladenburgi in
 villa S. Mariæ Magdalenaë anni à nato Christo humani
 generis redemptore 1483. Reuehitur Vvormaciæ & ho-
 norifice ibi conditur in sacello S. Egidij à se extracto. Extat
 de eo tale distichon, in cuius literis numeralibus est annus
 & dies quibus Episcopus ex hac lachrymarum valle emi-
 grauit.

*Vanglo ReInharDI PraXeDI sLV Ce LICenter
ASICK Ing pLangat fata sVpre Maparli.*

LXIII.

Iohannes tertius, nobilis à Dalburg, eximia virtutibus doctrina longe præstantissimus, trium linguarum egerissimus, peritus, renascentium in Germaniis humanitatis ac philosophiæ studiorum summus fautor ac Mæcenas: vir sanctissimus, & Ludouici iccirco Palatini Electoris prætorum Comiti consiliarius. Eligitur in antistitem Vvormacienis Ecclesiæ anno Christi 1482. Habuit summum amicum ac protectorem etiam Rodolphum Agricolam, qui primus in Germania barbariem vndiquaq; oppugnans, latinarum ac Græcarum literarum studia in Germaniis exuscitauit: Reuchlinus item qui Hebræas literas primum in Germania profecit, & Latinas Comædias huic ipsi Episcopo exhibitas dedicatas scripsit, egit, ædidit & publicauit. Præfuit Vvormacienis Episcopus annis viginti. Vidit suam Ecclesiam in aetate tumultuantem ac grauiter ferocientem in clerum in templum Vvormaciam, anno dominicæ incarnationis millesimo quadringentesimo nonagesimo nono, quo ex vrbe Ladenburgum secessit, & non nisi post completum decennium rediit. Obiit reuerendissimus & omnium cultorum memoria dignissimus antistes vicesima Julij anno dominicæ incarnationis 1503. Vide de eodem pomena Vrspergensis Abbatis Chronicis addita.

LXIV.

Reinhardus nobilis à Riepur, eligitur Vvormaciensem Episcopum, à toto summi Collegii nonicorum senatu, decima nona Augusti, anno redemptiois 1503. Secundo anno gubernationis vndiquaq; irruptiones fieri in suum Episcopatum qui confecto bello Bavarico Philippum Palatinum Maximiliano Imperialis Banni fulmine tactum ferro igni persequabantur: Ex quo numero erant

Brunsuicensis, Ulricus dux Vvirdenbergenfis & Gulielmus
Hafforum Landgravius. Hæc calamitas tali versiculo tum
comprehensa & posteritatis memoriæ ac notitiæ com-
mendata est, in quo numerus anni etiam ex literis nume-
ralibus deprehendi potest, millesimus videlicet quingen-
tesimus & quartus.

Hasso Cæsar Marti Istifacæ: flens per It a CCoLa RhenI.
Hæc calamitas reconciliatur Reipub. Vvormaciensi anno domini 1509.
Comitiis à Diuo Maximiliano illic habitis, studio ac dili-
gentia Jacobi Archiepiscopi Treuerensis & Friderici Sa-
mæ Electoris: ita vt eodem anno totus clerus in vrbem
primus rediret. Hæc Amnistia & reconciliatio vtrinque exulceratis
animorum non diu duravit, sed mox eam noui
tumultus exceperunt, qui causam præbuerunt bello Si-
cingensi, quod anno Domini 1515. viuentis adhuc Diuo
Maximiliano cœpit. Hi tumultus iterum pacati sunt per
Ludouicum Electorem ac viceregem anno Do-
mini 1519. Sequenti anno ingreditur insigni pompa eque-
stris in Vvormaciam, septingentorum equitum, ac decem prin-
cipum (qui iam ad coronationem noui Imperatoris Caro-
li V. Aquilgranum descensuri erant) multorum item co-
mitem ac Baronum splendidissimo comitatu. Postea itum
Aquilgranum, vnde omnes principes cum coronato
Imperatore mox Vvormaciam reuersi sunt ad comitia. Ef-
fugerant iam septendecim anni à prima electione, vsq; ad
gressum: Sperabat bonus princeps desituros iam & quie-
scituros omnes veteres tumultus, & rediturum optimæ ac
pacatissimæ pacis aureum tandem aliquod sæculum: sed
sæpe sefellit eum ista spes. Iam enim propter mutatum
genus in Germaniis nouæ & vehementissimæ
doctrinæ oriebantur vndiquaque. Hæc omnia effecerunt, vt
Episcopus de gubernatione Episcopatus resignanda iam
eugrans, initio coadiutorem peteret, prudentissimum he-
roa Philippum à Flersheim Vvormaciensem ac Spirenses
Canonicum, excellenti virtute præditum: Hæc Episcopi
voluntas & petitio à Rom. Pont. & approbata & confir-

mara est. Videntes autem principes Palatini peti coadiu-
 tem Vvormaciensis Ecclesie gubernationi, de qua ipse
 prime essent meriti: commendarunt fratrem suum, Palati-
 num Henricum senatui Canonorum, additis precibus
 huic gubernatio traderetur, tum se etiam operam daturum
 quam maxime, vt Episcopatus dignitas ac res conseruaretur,
 tur, & ad pristinum decus aliquando redirent. Et si verum
 eam dignitatem non solum à Vvormaciensi clero posside-
 tus esset Flersheymius, sed Pontificia etiam authoritas
 confirmatus: tamen qua erat incomparabili morum ac
 ræ dexteritate virtute ac modestia præditus, parato
 animo principum Palatinorum consilio ac voluntati, non
 dubitans, quin esset authoritas tantæ familiæ multum pro
 futura Ecclesie Vvormaciensi. Sic Henricus Palatinus
 coadiutorem assumptus est, anno Domini 1123, cuius
 mam spem de sese pollicenti, sequente anno Reinhardus
 totam etiam gubernationem commē dabat, reseruatam
 gua sibi pensione & monasterij Ramsensis Episcopatus
 per incorporati possessione: in qua tranquille iam se vici-
 rum sperabat. Sed nec ista spes satis tuta aut firma fuit.
 Nam proximo anno sequuta est incomparabilis illa
 riosorum agricolarum coniuratio, qua per totam Germa-
 niam non aliter quam improhibibile aliquod incendium
 grassata est: nec vero iam in agro solum, sed in vrbe quoque
 crudeliter tumultuabatur, & quemadmodū clauus clauum
 trudit, ita alius furor alium peperit: Erat tum in Vltra-
 na Ecclesia Henricus Palatinus, vbi etiam grauissimos
 tus ei sedandi ac pacandi erant. Reinhardus interim in
 nobiolo suo non tutus, in fortiorem locum, castrum de
 di Nouileyningensis sese recipiens, tandem vndique
 grassantibus ac impune adhuc ferocientibus agricolis
 plex factus, pacem quidem impetrauit, sed non admodum
 diuturnam, nam post pauculos dies Ramsente conuulsa
 (in quo hætenus habitabat) à seditiosis agricolarum
 horibus direptum ac spoliatum est.

Non mihi si lingua centum sint ora, centum,
 Agricoliarum omnes possem recitare furores.
 Et quas Vangionum Reinhardus Episcopus urbis
 Sustinuit curas, & quantas viderit iras:
 Quam varios motus. Nec si mihi ferrea sit vox:
 Possem omnes Henrice illos narrare tumultus
 Qui te exceperunt & sunt tam longa sequuti
 Tempora. Maconiis opus esset viribus atq;
 Maonio calamo, haud humili exiliq; Camena:
 Non ita simplicibus numeris breuib; libellis
 Quales nostra edit lugubri hoc tempore Musa
 Tempore quo Musis lugubrius haud fuit vllum.
 Parcite semidei iccirco vos, parcite nobis
 Quod breuiter vestras ita res percurrimus illas
 Magnificas, & non nisi summis vatibus aptas:
 Quas nobis breuiter, attem tetigisse, sat esto.

Reinhardus videns nouorum tumultuum ac seditionum
 nullum esse finem, Henrico Palatino (qui iam Ultraiectina
 Ecclesia exciderat) totam gubernationem Vvormaciensis
 sedis commendat, ac sese quietis ergo in familia ac gentis
 suae castrum Riepur (quod in Marchionatu Badensi situm
 est) recipiens, post pauculos menses ibi naturae debitum,
 annorum & dierum plenus, absoluit 19. Aprilis, anno Do-
 mini 1533, cum à prima ipsius electione triginta anni efflu-
 uissent. Reuehitur ex arce Rieputensi Vvormaciam, & ibi
 in summa Basilica & in media superioris chori area hono-
 rifice deponitur ac terra mandatur.

L X V.

Henricus quartus: Palatinus Rheni, & vtriusque Bava-
 riae dux, & Philippi Electoris filius, Ludouici ac Friderici opti-
 morum principum ac Electorum frater: eximia virtute, iu-
 stitia & clementiae studio ac laude, sapientia item & huma-
 nitate summa praeditus. Praepositus primum summi tem-
 pli Argentinenfis, Canonicus Coloniensis: praepositus item
 Aquigranensis & Elephancensis, quas dignitates omnes

Pontificia autoritate habebat confirmatas: quarum
 Regalibus, & feudis inuestitur ab Imperatore Diuo Caro-
 lo V. anno Domini Millesimo quingentesimo vice-
 primo. Assumitur in coadiutorem gubernationis & Eco-
 sia Vvormaciensis anno Domini 1513. Cumq; sequenti
 anno Dominicæ incarnationis 1524. decessisset ex hac
 chrymarum valle Philippus Burgundio, Episcopus Vltra-
 iectinus: vocatus est ad eius etiam Episcopatus guberna-
 tionem, vnanimi totius cleri consensu. Confirmatur à Ro-
 Pont. in vtriusq; dioeceseos antistitem ac gubernatorem.
 Sed qualis eum fortuna exceperit Vvormacia, dictum est
 breuiter supra: qualis vero Ultraiecti, id studiosus lecto-
 perat ex bello Traiectino, quod ab Henrico Bomelio
 dam eleganter descriptum, Marburgi superioribus annis
 editum est. Defatigatus tandem tumultibus Ultraiectinis
 cum aduerta valetudine etiam impeditus labanti E. de-
 subuenire aut consulere tantæ rerum difficultati non po-
 set: totam eam gubernationem Romano Pontifici ac Im-
 peratori Diuo Carolo V. resignauit: Vvormaciam contem-
 dens, vbi mox arcem Dirmittein à seditiosis agricolis ante
 euerfam, pulchrius quam vquam fuerat, & fortius in-
 raui. Habebat fratrem Germanum, Philippum Palatinum
 Episcopum Frisingensem ac Mammillensem: qui cum an-
 no Christianæ salutis Millesimo quingentesimo quarte-
 gesimo rebus mortalibus exemptus, vitæ huic valedicere
 successit ei anno gratiæ Millesimo quingentesimo quarte-
 gesimo secundo, iste etiam Henricus antistes Vuormaci-
 ensis. Frisingi igitur in Bauaris residens, hodie adhuc
 vtrique Episcopatu summa cum
 laude præest.